

अपकर्षविधायक (apakarṣa-vidhāyaka) *adj.* which prescribes the transference (of performance of a rite) to an earlier time प्रेतश्राद्धानां देवपित्र्यकर्मानुरोधेनापकर्षविधायकवाक्यानामेकमूलत्वलाघवात् BālamBha. i.598.10 (on 1.255)

अपकर्षविधि (apakarṣa-vidhi) *m.* injunction of transference (of performance of a rite) to an earlier time प्रातरग्निहोत्रस्य ... अपकर्षविधौ व्यभिचारः स्यात् PūrvottaVāNaMā. 6.9; ननु यूपं छिनत्तीति छेदनविधेर्योऽर्थः स एव दीक्षासु यूपं छिनत्तीत्यपकर्षविधेरप्यर्थो युक्तः MayūMāli. 820.2 (on xi.3.4); 857.7 (on xii.1.19)

अपकर्षविधिकल्पक (apakarṣavidhi-kalpaka) *adj.* which assumes the injunction of transference (of performance of a rite) to an earlier time 'शिरो वा एतद्यज्ञस्य' इति वाक्यमपि नापकर्षविधिकल्पकम् MīmāKau. i.233.20 (on i.4.9)

अपकर्षविशेष (apakarṣa-viśeṣa) *m.* particular type of subtraction, i.e. defect in inference पर्वतादेरप्रत्यक्षता स्यादिति चेन्न। अपकर्षविशेषस्य विवक्षितत्वात् NyāySu. (Ja.) 342A.1 (on ii.2.6); क्रमेणापकर्षविशेषे लक्षणीयेऽपि किरुष्टा गतिः NyāyPari. 222.10.

अपकर्षविश्रान्ति (apakarṣa-viśrānti) *f.* termination of (the lowest minimal) division or unit (of size) यत्रापकर्षविश्रान्तिः स एव परमाणुः SarvaDaKau. 11.27.

अपकर्षविषयत्व (apakarṣaviṣaya-tva) *n.* the state of being the object requiring transference (of a word) to an earlier context (स देवांस्तपयेद्विजः। पितृन् मधुघृताभ्यां च) चशब्दस्यापकर्षविषयत्वम् BālaKrī. i.53.20 (on 1.41)

अपकर्षशङ्का (apakarṣa-śāṅkā) *f.* doubt regarding transference (of performance of a rite) to an earlier time पूर्वोत्तरपदार्थानां च प्रयोजनानङ्गत्वेन तदुत्कर्षापकर्षयोरुत्कर्षापकर्षशङ्कानुपपत्तेः ... तन्मात्रस्यैवोत्कर्षापकर्षो BhāṭṭDī. ii.169.8 (on v.1.12)

अपकर्षसम (apakarṣa-sama) *m.* parity per subtraction, type of defect in inference साध्यदृष्टान्तयोर्धर्मविकल्पादुभयसाध्यत्वाच्चोत्कर्षापकर्षवर्णयवर्ण-विकल्पसाध्यसमाः NyāySū. v.1.4; शब्दोऽरूप इति घटोऽप्येवं प्रसक्त इत्यप-कर्षसमः NyāyVār. 539.8 (on v.1.4); दृष्टान्तधर्मविकल्पेनैव साध्यधर्मिणि सिद्धस्यापि धर्मस्यापकर्षेण प्रत्यवस्थानमपकर्षसमः NyāyMañ. ii.177.15; इष्टधर्मनिवृत्तिर-पकर्षसमः NyāySā. 18.13; व्यावृत्ते व्यापकाभासे पक्षतो लिङ्गसाध्ययोः। आकर्षोऽन्यतरस्य स्यादपकर्षसमः स्फुटः। ... साध्यस्य हेतोर्वा पक्षादपकर्षणमपकर्षसमः TārkiRa.259.6-9; यथा चापकर्षसमादिषु एकैकस्यां वा जातिविधायाम् असिद्ध्याद्यनेकदोषसंग्रहं व्याचख्युः। तथा प्रतिप्रमाणसमायामपि NyāyPari. 232.3; 245.9; व्यापकाभासनिवृत्त्या कुतश्चित्कस्यचिद्व्याप्याभासस्यापकर्षणमपकर्षसमः NyāyPari. 248.8; दृष्टान्तस्थविशेषस्य व्यापकत्वाभिमानेन साध्यापकर्षविवक्षा तदा अपकर्षसमभेदोऽयम् NyāyPari. 262.7.

अपकर्षसमय (apakarṣa-samaya) *m.* time of drawing back or transference (of performance of a rite) to an earlier time नापकर्षसमये भूयः प्रयोजनमपेक्षन्ते ŚāstrDī. 396.1 (on iv.4.2)

अपकर्षसमसमाख्या (apakarṣasama-samākhyā) *f.* name of parity per subtraction अपकर्षसमसमाख्यानिरुक्तिमात्रेण संग्रहे संभवति अनुक्तसमाख्यान्त-रोन्नीतिश्चायुक्ता NyāyPari. 249.17.

अपकर्षसमा (apakarṣa-samā) *f.* parity per subtraction, type of defect in inference उत्कर्षापकर्षाभ्यां प्रत्यवस्थानमुत्कर्षापकर्षसमे जाती NyāyMañ. ii.176.9; PramāMī. 60.8 (on ii.1.29); अपकर्षसमा तु दृष्टान्तगतेन धर्मणाव्यादेनाव्यापकस्य धर्माभावस्योपादानम् TarkBhā. (Ke.) 94.13; 95.1.

अपकर्षहेतु (apakarṣa-hetu) *m.* 1A cause of decrease अपूर्वस्यैकत्वं वा हातव्यम्, उत्कर्षापकर्षहेतुत्वं वा NyāyVār. 63.2 (on i.1.7); 1B cause of lessening, i.e. depreciation रसस्योत्कर्षापकर्षहेतु गुणदोषो भक्त्या शब्दार्थयोः। ... (रसस्य) अपकर्षहेतवो दोषाः Kavyānu. (He.) 19.10; 1C cause of inferiority यश्चायं क्षेत्रज्ञतया प्रविभक्तः (परमात्मा) तस्येन्द्रियोपलब्धबाह्यलिङ्गसंसूचितमुत्कर्षापकर्षहेतुमार्गमाह BālaKrī. ii.66.9 (on 3.185); उत्कर्षापकर्षहेत्वोः साम्यस्य चोक्तावनुक्तौ चोपमेय-स्याधिक्यं व्यतिरेकः Kavyānu. (He.) 332.5; 2 (Abl.) because of degradation स हि (व्यामोहः) ... विनायकशब्दवाच्यः क्रोधादिप्यारम्भकत्वेनापकर्षहेतोरगणस्याधिपत्ये विनियुक्तो रुद्रेण BālaKrī. i.174.11 (on 1.267)

अपकर्षादि (apakarṣādi) *adj.* decrease etc. न च सुखनिष्ठोत्कर्षापकर्षादि-धर्मैरनेकान्तता TattvPradī. (Ci.) 367.10.

अपकर्षानन्त्य (apakarṣānantya) *n.* endlessness of (the lowest minimal)

division or unit (of size) अपकर्षानन्त्यमपि तद्वलेन कुतो नाङ्गीक्रियते NyāySu. (Ja.) 344 A.13 (on ii.2.6)

अपकर्षानन्त्यप्रतीति (apakarṣānantya-prāṭīti) *f.* knowledge of endlessness of (the lowest minimal) division or unit (of size) आगमात् ... तस्मादेवा-पकर्षानन्त्यप्रतीतेः NyāySu. (Ja.) 344B.12 (on ii.2.6)

अपकर्षानाश्रयपरिमाणत्व (apakarṣānāśrayaparimāṇa-tva) *n.* the state of being the measure which is not the substratum of division परममहत्त्वत्वं जातिविशेषः अपकर्षानाश्रयपरिमाणत्वं वा SiddhāMu. 12.9 (on 26)

अपकर्षानुपपत्ति (apakarṣānupapatti) *f.* untenability of transference (of performance of a rite) to an earlier time अस्यापकर्षानुपपत्तेः प्रवृत्ताभ्यर्थ-नरूपत्वेनाहृष्टार्थत्वात् प्रसङ्गः BhāṭṭDī. iv. 238.18 (on xii.1.18)

अपकर्षानुविधायित्व (apakarṣānuvidhāyi-tva) *n.* the state of conforming to lack of excellence प्रयोगस्तु नामधेयात्मानोऽर्थाः उत्कर्षापकर्षानुविधायित्वात् NyāyVārPari. 543.2.

अपकर्षान्वयिन् (apakarṣānvayin) *adj.* semantically relating to degradation or lower rank चतुर्थ्या चापकर्षान्वयव्यवधित्वमवधिमत्त्वं वा प्रत्याय्यते VyutpaVā. 174.27.

अपकर्षापत्ति (apakarṣāpatti) *f.* 1 contingency of inferiority उपमेयस्य वाचनिक्यपकर्षापत्तेः प्रतीयते SaraKaṅthā. 439.7; 2 contingency of transference (of word or meaning) to an earlier context or anticipation विशेष्यस्यैव मन्त्रेण प्रकाशनोपपत्तेः विशेषणांशस्य च मन्त्राभावेऽपि ध्यानाद्युपायान्तरेण स्मृतिसिद्धेर्नाप-कर्षापत्तेः MīmāKau. iii (2).88.18 (on ii.1.15); यदि आद्यानाम् ... अभ्यासः स्यात्ततो मन्त्राणामपकर्षापत्तेः BhāṭṭDī. ii.191.6 (on v.3.2); ताभ्यः स्वाहेति मन्त्रस्य निराकाङ्क्षतया च तावानेव भिन्नो मन्त्रः। तच्छब्दबलेन ता इदमित्यदेरपकर्षे तत्तच्छब्दवशेन सर्वांशस्य अपकर्षापत्त्या BhāṭṭCan. 67.16 (on xiv.4.27); 3 conting-ency of transference (of performance of a rite) to an earlier time अप्राकृतदेवत्यानामपकर्षापत्त्या तेषां प्रत्यक्षपाठक्रमबाधः स्यात् MayūMāli. 429.27 (on v.3.2)

अपकर्षापेक्ष (apakarṣāpekṣa) *adj.* depending upon the deficiency इन्द्रियस्य प्रकर्षापकर्षापेक्षाणि पटुमन्दभावेन ग्रहणानि भवन्ति NyāyVār. 513.6 (on iv.2.14)

अपकर्षाप्रतिपादन (apakarṣāpratipādana) *n.* lack of explanation of inferiority जाग्रत्कालेऽपि शुक्तिरूपाद्युत्तोत्कर्षस्येदमंशे सत्त्वेन जाग्रच्छुक्तिरूपापेक्षया स्वाजशुक्तिरूपस्य तावताप्यपकर्षाप्रतिपादनेन प्रकृतानुपयोगात् GuruCandr. iii.185.11; LaCandr. 657.26.

अपकर्षाभिव्यञ्जन (apakarṣābhivyāñjana) *n.* act of conveying or suggesting inferiority अत्र फणितप्रमुखाणामुपमानत्वेन प्रसिद्धानामुपमेयीकरणं दोर्दण्डापेक्षयापकर्षाभिव्यञ्जनाय Ekāva. 8.62 (26) (318.11)

अपकर्षार्थविधि (apakarṣārtha-vidhi) *m.* injunction meant for transference (of performance of a rite) to an earlier time अपकर्षार्थविधेः होमानु-ष्ठानार्थत्वाभावात् आद्यहेतोर्न व्यभिचारः PūrvottaVāNaMā. 6.24.

अपकर्षावश्यभाव (apakarṣāvaśyambhāva) *m.* necessity of transference (of performance of a rite) to an earlier time न च परेद्युर्विरासाद-नोत्तरकाले आम्नाताया वेदेः पूर्वद्युरपकर्षे सति तदन्तापकर्षन्यायात्तत्पूर्वस्य ब्रह्मवरण-स्याप्यपकर्षावश्यंभावामावास्यायामप्रवृत्तस्यैव ब्रह्मणो वरणमिति वाच्यम् MayūMāli. 856.5 (on xii.1.18)

अपकर्षावह (apakarṣāvaha) *adj.* conveying inferiority अपकर्षावहं पराङ्गुष्ठसमाश्रयणम् ... अनुपपन्नम् ŚivārkaMaDī. 386.12 (on i.2.25)

अपकर्षासंभव (apakarṣāsambhava) *m.* impossibility of transference (of performance of a rite) to an earlier time तेषामपकर्षस्य वाच्यतयाभि-वासनानपकर्षे तेषामप्यपकर्षासंभवात् MayūMāli. 418.12 (on v.116); 734.8 (on x.5.22)

अपकर्षासूचकत्व (apakarṣāsūcaka-tva) *n.* the state of not indi-cating the defect of subtraction तूष्णींभाववत् ... यत्किंचिक्रियान्तरकरणेऽपि निगृह्यत एव न तु अपस्मारभूतावेशादिनिमित्तेषु तेषामपकर्षासूचकत्वात् Tārki-Ra. 351.9.

अपकर्षिका (apa-karṣikā) *f.* depression or lowering (with implication of grief) काश्चिच्छीर्षापकर्षिकया (v.l. शिरोऽप० DBHS.) ... रुदन्ति स्म LaliVi. 15.101 (34) [DBHS.]

अपकर्षित (apa-karṣita) *adj.* 1A which had been removed तेनापि व्याघ्रेण सर्वं तं पांशुराशिं पादेन अपकर्षितं काष्ठावशेषं संवृत्तम्। ... ऋषिणा तानि काष्ठानि अपकर्षितानि MaVastuAva. i.353.13-16; 1B removed, i.e.